

**Suomen
Pakolaisapu**

SUOSITUKSET HALLITUSOHJELMAAN 2023–2027

SISÄLTÖ

- 2** Esipuhe: Muutosta tarvitaan
- 3** Maailman pakolaistilanne
- 4** Suositellut toimet
 - 1. Ihmisoikeusperiaatteesta luopuminen ei ole vaihtoehto
 - 2. Kestäviä ja turvallisia maahanmuuttoväyliä on kehitettävä pitkäjänteisesti
- 7** 3. Suomesta turvallinen ja yhdenvertainen koti kaikille
- 8** 4. Kehitysyhteistyöllä ja humanitaarisella avulla pitkäjänteistä työtä rauhan ja tasa-arvon puolesta
- 9** Järjestöstä: Suomen Pakolaisapu

MUUTOSTA TARVITAAN

Maailmassa on yli 100 miljoonaa pakkomuuton kohdannutta ihmistä.

Kotinsa jättäneiden määrä on kaksinkertaistunut vain 10 vuodessa, ja määrä kasvaa entisestään. Valtaosa maailman paenneista elää kehittyvissä maissa, ja moni hauras valtio ei pysty huolehti-
maan kaikista alueelleen paenneista ihmisistä. Ukrainan sodasta huolimatta Euroopan osuus
pakolaisten vastaanotosta on edelleen pieni.

Ilmastokriisi aiheuttaa tutkitusti ympäristökatastrofeja kuten tulvia, pitkittynyttä kuivuutta, yli 50
asteen kuumuusjaksoja sekä luonnonvarojen niukkuutta, aiheuttaen uusia konflikteja ja nälän-
hätää yhä useammalla alueella. Ilmastomuutos pakottaa ihmiset jättämään kotinsa sekä
koettelee äärimmäisellä tavalla jo pakenemaan joutuneita, jotka elävät vaikeissa olosuhteissa
esimerkiksi pakolaisleireillä. Uudenlainen pakkomuutto ja ilmastosiirtolaisuus on merkittävä ilmiö,
johon valtioiden on varauduttava.

Suomen väestöstä noin 7,6 % on ulkomaalaistaustaisia. Osuus on edelleen pieni verrattuna
kaikkiin muihin pohjoismaihin kuten Norjaan (17 %) ja Islantiin (13 %). Suomen ulkomaalaisväestö
kokee syrjintää työmarkkinoilla, ja jo vierasperäisen nimen omaaminen on Suomessa tehtyjen
tutkimusten mukaan tosiasiallinen este työnhaussa. Rakenteellinen rasismi vaikuttaa kokonais-
valtaisesti ulkomaalaistaustaisten ihmisten arkeen ja hyvinvointiin.

Suomen tulisi tehdä täyskäännös ja uudistettava maahanmuuttopolitiikkansa suuntaa
edistämällä turvallisia maahanmuuttotapoja. Neuvotteluissa Euroopan unionin yhteisestä turva-
paikkapolitiikasta Suomen tulisi edistää tavoitteita, joiden avulla ihmisarvon kunnioittamisesta ja
oikeusvaltioperiaatteista pidetään kiinni kaikessa turvapaikka- ja siirtolaisuuspolitiikassa.

MAAILMAN PAKOLAISTILANNE

100 miljoonaa

kotiseudultaan siirtymään
joutunutta maaliskuussa 2022

89,3 miljoonaa

53,2 miljoonaa

27,1 miljoonaa

4,6 miljoonaa

paennutta vuoden 2021 lopulla

kotimaan sisäistä pakolaista

pakolaista

turvapaikanhakijaa

83 %

pakolaisista elää matalan ja
keskitulotason maissa

69 %

pakolaisista on kotoisin vain 5 maasta:
Syyriasta, Venezuelasta, Afganistanista,
Etelä-Sudanista ja Myanmarista.

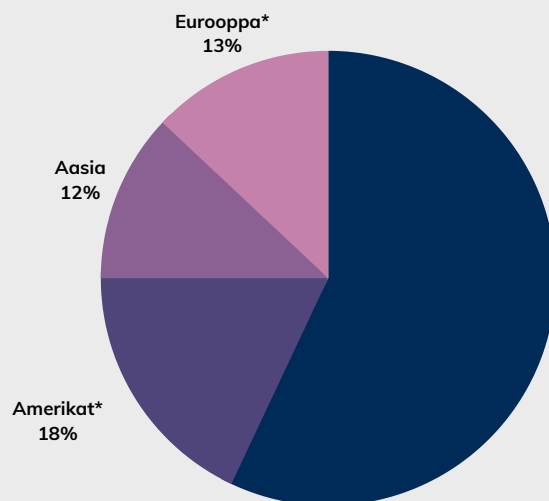
42 %

pakolaisista on lapsia

Syyt kotimaan sisällä siirtymiseen 2021

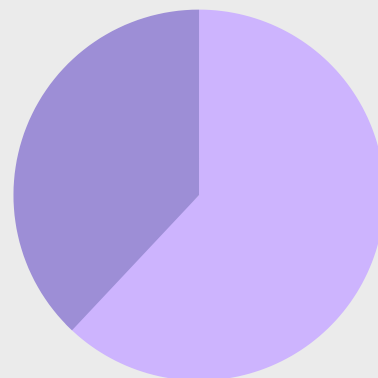
Missä paenneet ovat?

*3,8 miljoonan pakolaisen Turkki on suurin
pakolaisten vastaanottajamaa

*josta 86% on venezuelalaisia pakolaisia
lähinnä Etelä-Amerikan naapurimaissa

Konflikti
38%

Luonnonilmiö
62%

Afrikka*
57%

*josta valtaosa on Itä-Afrikan
ja Afrikan sarven alueella

SUOSITELLUT TOIMET

1. Ihmisoikeusperiaatteesta luopuminen ei ole vaihtoehto

Maailmassa, jossa rauhaa, ihmisoikeuksia ja yhteistyötä edistäviä kansainvälisiä sopimuksia kyseenalaistetaan, tarvitaan valtion johdolta epävarmuuksien ja pelkojen keskellä vahvuutta puolustaa yhteistä arvopohjaa, jonka päälle hyvinvointimme on rakentunut. Suomen on kaikissa olosuhteissa pidettävä kiinni ihmisoikeusperustaisuudesta ja oikeusvaltioperiaatteesta. Maahanmuuton välineellistämisen ja muut ulkoiset uhat eivät saa murentaa tätä arvopohjaa. Ihmisoikeuksista on pidettävä kiinni silloinkin, kun se on kaikista vaikeinta.

Suomen hallituksen tulisi huolehtia, että

- ihmisoikeusperustainen turvapaikkajärjestelmä toimii kaikissa tilanteissa
- jokaisen Suomesta kansainvälistä suojelua hakevan ihmisen oikeus suojeluun tutkitaan yksilöllisesti, ja hakijan oikeudesta oikeusapuun sekä valittaa viranomaispäätöksestä pidetään huolta kaikissa olosuhteissa
- Suomi huomioi kaikessa toiminnassaan kansainväliset sopimukset ja tiivistää yhteistyötään YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa sekä toimii sen suositusten mukaisesti

2. Kestäviä ja turvallisia maahanmuuttoväyliä on kehitettävä pitkäjänteisesti

Gloaalien haasteiden ja pitkittyneiden kriisien maailmassa yhä lisääntyvään pakkomuuttoon tarvitaan pitkäkestoisia ja turvallisia ratkaisuja nykyisen turvapaikkajärjestelmän rinnalle. Vaihtoehtoiset väylät täydentävät uudelleensijoittamista ja kansainvälistä suojelujärjestelmää, ja niiden kautta tuetaan vaikeissa oloissa eläviä pakolaisia uuden elämän rakentamisessa. Turvalliset väylät vähentävät myös heikossa asemassa olevien pakkomuuttajien hyväksikäyttöä kuten salakuljetusta ja ihmiskauppaa.

Koska työ- ja opiskeluperustaisen maahanmuuton malleja ei ole lähtökohtaisesti suunniteltu ottamaan huomioon pakkosiirtolaisuuteen liittyviä haasteita ja vaikeita olosuhteita, turvapaikan hakeminen on usein konfliktialueilla elävien ihmisten ainut mahdollisuus saada oleskelupa. Siksi olisi tärkeää, että Suomi sitoutuu kehittämään erillisiä, suojelun tarpeessa olevia ihmisiä tukevia maahantuloväyliä.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (2021) on tehnyt kattavan selvityksen muissa maissa käytössä olevista työ- ja opiskeluperustaisista täydentävistä reiteistä Suomen politiikan ja väylien kehitystyön tueksi.

Hallituksen tulisi kehittää Suomelle kokonaisvaltainen maahanmuuttopoliittinen strategia ja tehdä kunnianhimoinen ulkomaalainlainsäädännön kokonaisuudistus, jonka avulla puretaan maahantulon esteitä ja luodaan uusia mahdollisuuksia kaikille, niin työ- ja opiskeluperäisille kuin pakolaistaustaisille maahantulijoille.

Työperustaiset täydentävät väylät

Pakkomuutto sodan, konfliktien, vainon tai ilmastonmuutoksen myötä koskettaa myös korkeasti koulutettuja ja osaavia ammattilaisia. Suomella on potentiaalia nousta Kanadan rinnalle kodeistaan paenneille tarkoitetun työperäisen maahanmuuton edelläkävijäksi. Työperustainen täydentävä väylä on pakolaisille suunnattu rekrytointikanava, joka voidaan toteuttaa jo olemassa olevan työperäisen maahanmuuton mallin puitteissa. Se on hallittu ja turvallinen maahanmuuttoväylä, joka tukee samalla vastaanottavan maan taloutta ja paikkaa työvoimapulaa.

- Suomen tulisi kehittää esimerkiksi Kanadan [Economic Mobility Pathways Pilot \(EMPP\)](#) - [pilottiohjelman](#) mukainen malli, joka yhdistää pakolaisten uudelleensijoituksen sekä työperäisen maahanmuuton. Kanadan malli on toteutettu yhteistyössä Kanadan valtion, [Talent Beyond Boundaries](#)-organisaation, [RefugePoint](#)-järjestön ja YK:n pakolaisjärjestö [UNHCR:n](#) kanssa. Kanada vastaanottaa pilottimallin alkuvaiheessa 500 pakolaisasemassa olevaa työperäistä maahanmuuttajaa ja heidän perheenjäsenensä. Valtio tukee prosessissa ja luopuu muun muassa erilaisista hakemusmaksuista ja muista kustannuksista. Vastaavanlaisen uuden liikkuvuusohjelman kautta voitaisiin tukea pakolaisleireillä ja konfliktialueilla elävien pakolaisten muutttoa Suomeen. Vastaavia pilotteja on tällä hetkellä käynnissä mm. Australiassa, Iso-Britanniassa, Belgiassa ja Portugalissa.

Opiskeluperustaiset täydentävät väylät

Vuonna 2020 vain 5 prosentilla maailman pakolaisista oli pääsy korkean asteen koulutukseen. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n mukaan luku on kuitenkin noussut vuodesta 2019 peräti 4 prosenttia muun muassa täydentävien koulutusväylien ansiosta. Esimerkiksi Italiassa on 32 yliopistossa käytössä malli (UNICORE), jonka kautta Länsi-Afrikassa oleskelevat pakolaiset voivat jatkaa opintojaan Italiassa.

- Suomen tulisi kehittää pakkomuuton koskettamille nuorille ja korkeakouluopintonsa konfliktin ja vainon vuoksi lopettamaan joutuneille suunnattu opiskeluperusteinen maahantulon väylä. Opiskeluperustaisia väyliä tulisi kehittää yhdessä järjestösektorin ja korkeakoulujen kanssa.

Humanitaariset viisumit ja uudelleensijoitus

- Suomen tulisi laatia kansallinen lainsäädäntö, joka mahdollistaa humanitaaristen viisumien käytön rajatuissa kriisitilanteissa. Viisumi olisi mahdollista ottaa käyttöön esimerkiksi Afganistanin Talibanin valtaannousun kaltaisissa tilanteissa, joissa mm. perheenjäsenet ja ihmisoikeuspuolustajat eivät pysty laillisesti matkustamaan pois maasta turvaan. Lailliset edellytykset humanitaarisen viisumin käyttöönotolle ovat jo olemassa EU:n viisumisäännöstyössä.
- Pakolaisten määrän lisääntyessä Suomen olisi vastattava pakolaiskriisiin nostamalla pakolaiskiintiötään merkittävästi vähintään muiden Pohjoismaiden, kuten Norjan 3 000 henkilön tai Ruotsin 5 000 henkilön, tasolle. Uudelleensijoitusjärjestelmän kautta kaikista hädänalaisimmat pysyvän uudelleensijoittamisen tarpeessa olevat pakolaiset saavat uuden kotimaan.

3. Suomesta turvallinen ja yhdenvertainen koti

Kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden ja oikeuksien toteutumiseksi Suomen tulisi panostaa pakolaisena ja muulla perusteella maahan muuttaneiden oikeuksiin, asemaan ja osallisuuteen. Syrjäytymisen ehkäiseminen ja pitkittyneen paperittomuuden poistaminen on koko yhteiskunnan edun mukaista.

- Kotoutumista edistäviä palveluita tulisi tarjota kaikille maahanmuuttaneille heidän tarpeidensa, ei maassaoloajan tai oleskelulupastatuksen, perusteella.
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun palveluita on tarpeen vahvistaa luomalla matalan kynnyksen tapoja saada tukea syrjintätilanteissa.
- Kaikkien Suomeen muuttaneiden ihmisten perheen yhdistäminen olisi mahdollistettava poistamalla toimeentuloedellytys, jotta oikeus perhe-elämään ei toteudu vain hyvin tienaavien kohdalla.
- Perheen yhdistämisen muita esteitä olisi systemaattisesti purettava konkreettisoin toimin mm. parantamalla ulkoministeriön mahdollisuuksia vastaanottaa hakemuksia ja käyttää tulkkeja kuulemisessa sekä pienentämällä hakemuksen jättämiseen liittyviä maksuja.
- Suomessa oleville ihmisille, joiden paperittomuus on pitkittynyt yli 5 vuoteen, tulisi antaa mahdollisuuksia laillistaa oleskelunsa esimerkiksi työnteon kautta tai myöntämällä heille määräaikaista oleskelulupia. Erilaisia paperittomien oleskelun laillistamisohjelmia on jo toteutettu lukuisissa Euroopan maissa ja kertalaillistaminen tulisi mahdollistaa rajatulle kohderyhmälle myös Suomessa.

4. Kehitysyhteistyöllä ja humanitaarisella avulla pitkäjänteistä työtä rauhan ja tasa-arvon puolesta

Koronapandemialla on ollut vakavia seurauksia erityisesti matalan tulotason maiden kehitykseen sekä ihmisten hyvinvointiin, ja Maailmanpankin arvion mukaan lähes 100 miljoonaa ihmistä on vajonnut pandemian vuoksi köyhyyteen.

Kotinsa jättäneiden määrä on kasvanut hurjaa tahtia koko 2000-luvun ajan, ja vuoden 2022 keväällä paenneiden määrä saavutti 100 miljoonan ihmisen huiman rajapyykin. Globaalin pakkomuuton huolestuttava kasvutahti saadaan pysähtymään ja laskuun ainoastaan puuttumalla pakolaisuuden juurisyihin, kuten ratkaisemalla ja ennaltaehkäisemällä konflikteja.

Kehitysyhteistyöllä voidaan edistää pitkäaikaista ja kestävää rakenteellista muutosta sekä ehkäistä konfliktien ja kriisien syntymistä. Hauraiden maiden ja yhteisöjen vahvistaminen ehkäisee konfliktien syntymistä, lisää demokratiaa, vähentää köyhyyttä sekä parantaa haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten selviytymistä ja mahdollisuuksia. Kehitysyhteistyöllä voidaan vaikuttaa myös ilmastokriisin seurauksiin ja parantaa sen etulinjassa elävien ihmisten sopeutumista.

Humanitaarinen apu on elintärkeä työkalu akuuteissa kriisitilanteissa. Kriiseistä kärsineiden yhteisöjen uudelleenrakentamisen, itsenäisyyden ja resilienssin vahvistamisen kannalta on tärkeää, että humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön välistä johdonmukaista yhteistyötä lujitetaan sekä pyritään saumattomaan siirtymään välittömästä hätäavusta pitkäjänteiseen kehitysyhteistyöhön.

Kehitysyhteistyön tavoitteena tulee olla myös jatkossa köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä kestävä kehitys, eikä sitä saa valjastaa maahanmuuton hallinnan välineeksi.

- Suomen tulisi kantaa vastuunsa globaalien haasteiden edessä puolustamalla kehitysyhteistyötä ja investoimalla sen rahoitukseen vähintään 0,7 % osuudella Suomen bruttokansantuotteesta.
- Suomen hallituksen on huolehdittava siitä, ettei kehitysyhteistyötä ja avunantoa välineellistetä maahanmuuton hallintaan. Muuttoliikkeiden hallinnan ei tulisi koskaan olla kehitysyhteistyörahoituksen ehto, ja tätä periaatetta Suomen tulisi puolustaa myös EU-tasolla.

SUOMEN PAKOLAISAPU

Suomen Pakolaisapu on vuonna 1965 perustettu pakolaisuuden, kehitysyhteistyön ja kotoutumisen asiantuntija. Olemme uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö sekä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n virallinen edustaja pakolaisasioiden tiedotuksessa Suomessa.

Tärkein tehtävämme on edistää pakolaisten ihmis- ja perusoikeuksia sekä tukea pakolaisia ja siirtolaisia pääsemään aktiiviseksi yhteiskunnan jäseniksi Suomessa ja maailmalla. Lähes 60 vuoden aikana työmme on näkynyt Suomen lisäksi Afrikassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Euroopassa. Tällä hetkellä toimintamaamme ulkomailla ovat Uganda, Myanmar ja Etiopia.

Ulkomaan työssämme vähennämme köyhyyttä sekä vahvistamme pakolaisten ja vastaanottavien yhteisöjen selviytymiskykyä, mahdollisuuksia, yhdenvertaisuutta ja demokratiaa erityisesti koulutuksen ja omavaraisen toimeentulon tukemisen kautta. Tarjoamme konflikteista kärsineille pakolaisille ja paluumuuttajille käytännöllistä lukutaito- ja kieliopetusta sekä ammatti- ja pienyrittäjyyskoulutusta. Tuemme erityisesti nuorten ja naisten aktiivista yhteiskunnallista toimijuutta.

Kotimaassa teemme työtä Suomeen tulleiden ja maassa jo pidempään asuneiden maahanmuuttaneiden kotoutumisen ja osallisuuden edistämiseksi. Tarjoamme tukea sekä pakolaisia vastaanottaville kunnille että yksittäisille henkilöille, yrityksille ja yhteisöille, autamme nuoria aikuisia ja perheitä palvelujärjestelmän ja arjen haasteissa, ehkäisemme työperäistä hyväksikäyttöä, edistämme hyviä väestösuhteita sekä kannustamme niin maahanmuuttaneita kuin kantasuomalaisia aktiiviseen kansalaisuuteen.

Autamme aina mielellämme päättäjiä ja muita vaikuttajia pakolaisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

ANNU LEHTINEN

toiminnanjohtaja
044 719 1771
annu.lehtinen@pakolaisapu.fi

KATJA MANNERSTRÖM

yhteiskuntasuhdepäällikkö
044 761 5708
katja.mannerstrom@pakolaisapu.fi

Suomen Pakolaisapu ry

Elimäenkatu 15

00510 Helsinki

pakolaisapu.fi

refugeecouncil.fi

@pakolaisapu

**Suomen
Pakolaisapu**

**Suomen
Pakolaisapu**